

KÜRESELLEŞME ÇERÇEVESİNDE MİKRO KREDİLER VE KIRGIZİSTAN’da BİR ARAŞTIRMA

Selçuk KENDİRLİ*

Adilya YAMALTDİNOVA**

Gülmira TUTKABAEVA***

Kadirkbek SULTAKAEV****

ÖZET

2000 yılından itibaren Dünya ülkelerinde, çok düşük kişi başına milli gelir ile yaşamaya çalışılan ortamlarda, yoksulluğun yarattığı sorunlara çözüm bulabilmek için bir takım çalışmalar yapılmaktadır (Ozan, 2007).Aşırı yoksulluğu ortadan kaldırmak, kadınları güçlendirebilmek gibi amaçlarla, geleneksel bankacılık sisteminde finansman imkânlarından yararlanamayan, gelir seviyesi çok düşük kişi ve kurumların finansmanı ve desteklenmesi amacıyla kurulan mikro finansman kuruluşları önem kazanmıştır. Bir mikro finansman kuruluşuna verilmiş olan mikro krediler genellikle işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması, hammadde ve malzeme alımı, imalat için gerekli sabit teçhizatın alımı gibi amaçlarla verilmektedir (Dolun, 2005).

Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Kırgızistan’da 1990 yılların başında bağımsızlığı kazandıktan sonra halkın refah düzeyinin düşük, finans sektörünün yeterince gelişmemiş olması mikro kredi uygulanmasına uygun koşullar yaratmıştır. Bu çalışmada, Kırgızistan’da var olan mikro kredi uygulamaları üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mikro Finans, Girişimciler, Kırgızistan Girişimcileri

Jel Kodları: G14, G21.

* (Yard. Doç. Dr.) Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi (Hitit Üniversitesi) İİBF İşletme Bölümü
kendirli@gazi.edu.tr Tel: +996773399123

** (Araş Gör) Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü
adilya29@mail.ru Tel: +996555912211

*** (Araş Gör) Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü
gulmira.tutkaeva@manas.edu.kg

**** (Araş Gör) Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü +996559646484

MICRO CREDITS IN ACCORDANCE WITH GLOBALIZATION AND A RESEARCH IN KYRGYZSTAN

ABSTRACT

After 2000 year, there are series working for solving problem which is the poor people have got very low earning. The micro finance companies importance increased during this period for breaking the beggary, give strong to the women. The reason of giving to micro finance credit is given for react to entrepreneurship capital, buying for raw materials and buying for machinery and equipment.

In 1990 after the independence, Kyrgyzstan which is one of the developing countries has created suitable economic conditional for micro finance credits. It has grown up because the financial sector is not developed and populations' earning is not too much. In this study, there was a research about micro credit application in Kyrgyzstan.

Key Words: Micro Finance, Entrepreneurship, Kyrgyzstan's Entrepreneurship

Jell Codes: G14, G21.

GİRİŞ

Mikro kredi; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesidir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi, yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir stratejidir. Mikro kredi sistemi vasıtasıyla kişiye yemesi için bir balık verilmez. Ona nasıl balık tutulacağı da öğretilmez. Ancak bunların ötesinde, yoksulun balık tutmak için bir ağ veya kayık kiralaması veya alması sağlanır (www.israf.org).

Mikro kredi, dar gelirlili insanların geçimlerini sağlayabilmeleri, kendi işletmelerini kurmaları veya geliştirmeleri için verilen kredilerin ve diğer finansal hizmetlerin tümüdür (www.kedv.org.tr). Mikro finansın ilk uygulamaları otuz yıl önce Bangladeş ve Bolivya gibi birkaç ülkede başlatılmış, 1980'lerden sonra ise geliştirilerek Güney Asya, Doğu Asya, Afrika, Doğu Avrupa ve Güney Amerika'daki birçok ülkeye yayılmıştır (www.kedv.org.tr).

Mikro kredinin amacı, klasik yollarla kredi elde edemeyecekler, yoksulluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği azaltacak şekilde, ailesi ve kredi alan için, kendi kendine gelir getirici bir faaliyet yapılmasını sağlayarak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektir (www.israf.org).

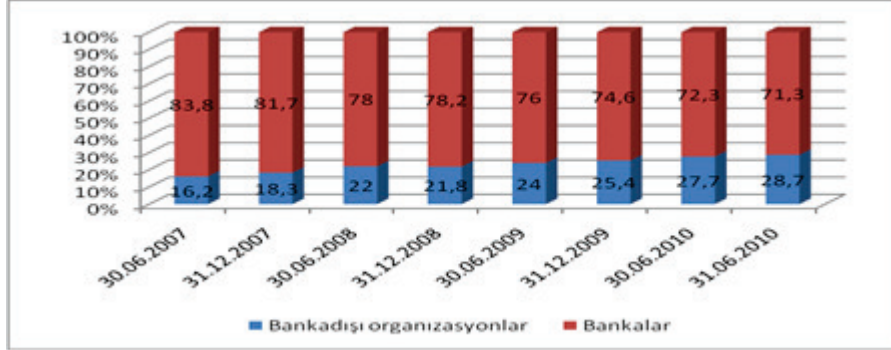
Mikro kredi fikri ilk olarak 1973 yılında Bangladeş'te ekonomi Profesörü olan Muhammad Yunus tarafından ortaya atılmıştır. Yunus, yoksulluğun çok yoğun bir şekilde yaşandığı Bangladeş'te genç bir kadına bambu sepet yapması için \$6 kredi vererek başlatmıştır. Mikro kredi; başta A.B.D. ve Avrupa'nın çeşitli ülkeleri de dahil olmak üzere, bütün kıtalarda ve Türkiye dahil yaklaşık 111 ülkede başarıyla uygulanmaktadır. Mikro kredi uygulamalarında yoksullara Bangladeş'te 36 dolar ABD'de ise 1200 dolar olarak verilirken, Türkiye'de 500 TL olarak verilmektedir (www.israf.org). Kırgızistan'da ise ortalama 5.000 Som olarak verilmektedir.

1. KIRGIZİSTAN'DA MİKRO KREDİ GELİŞİMİ

Kırgızistan, Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci içine girmesi üzerine 15 Aralık 1990'de egemenliğini, 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. 1990 yılında bağımsızlığını kazanan Kırgızistan finansal sistemi, yapılan birçok değişiklikler sonucu önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Elde edilen verilere göre 2010 yılı sonunda, 19 sigorta şirketi, 6 yatırım fonu, 2 sermaye borsası, 3 emeklilik şirketi, 22 banka, 397 mikro finans kuruluşu ve 2 özel kredi kuruluşundan oluşmaktadır (Kırgızistan Merkez Bankası bulteni, 2010) .

Ekonomik sistem içerisinde, 2010 yılsonu toplam kredi portföyünün GSYİH'ya oranı %18,2 düzeyine ulaşmıştır. Ancak aşağıdaki grafikte gösterildiği gibi banka dışı kuruluşların toplam kredi portföyündeki payı düşük seviyededir. Mikro kredi kuruluşları da Kırgızistan ekonomisi içerisinde banka dışı kredi kuruluşu olarak ifade edilmektedir.

Bununla birlikte mikro finans sektörünün hızlı bir gelişme içerisinde olduğu gözlenmektedir. Bilindiği gibi, mikro kredilerin temel amacı yoksul insanlara kredi olanakları sunarak kendilerini kurmasına yardımcı olmaktır. Diğer bir anlatımla, Kırgızistan'ın ekonomik durumu nedeniyle bu hizmetlere ihtiyacı olan insanların sayısı çoktur. Bunun için mikro finans işletmelerin sayısının artması doğal karşılanmaktadır. Bu bağlamda, sektörün gelişmesinde uluslararası oyuncuların katkısı da büyüktür. Bu konuda örnek olarak verilebilecek kuruluşlar, Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa Gelişme ve Kalkınma Bankası, IMF, IFC, OSCE, USAİD, TİKA ve TASİS gibi uluslararası kuruluşlar gösterilebilir.

Şekil 1: Toplam Kredi Hacmi İçinde Bankaların ve Banka Dışı Organizasyonların Payları

Kaynak: Bankacılık Sektörünün Gelişme Eğilimleri, Kırgızistan Merkez Bankası, 2010.

Sistem içerisinde, çok fazla denetim yaşamayan mikro kredi kuruluşları, 2002 yılında kabul edilen 'Mikro krediler hakkında kanun'la daha düzgün ve sistematik çalışmaya başlamışlardır. Bu kanunla birlikte mikro kredi işletmeleri, Merkez Bankası tarafından denetim ve düzenlemeye tabi olmuşlardır. Kanun, mikro kredi işletmelerinin tanımı, sınıflandırılması, lisans alma süreci ve denetlenmesi hakkında ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Kanun çerçevesinde mikro finans işletmeler 3 türe ayrılmaktadır (Mikro krediler hakkında kanun).

1. Mikro finans işletmesi: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi ve diğer hizmetleri verme hakkına sahip kuruluşlardır. Hukuki organizasyon açısından anonim şirkettir. Bu tür işletmelerin başka bir özelliği ise mevduat toplama haklarıdır.

2. Mikro kredi işletmeleri: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi olarak sunan ve Merkez Bankasından sertifika alan, hukuki organizasyon açısından gerçek kişi de olabilen işletmelerdir.

3. Mikro kredi acenteleri: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi olarak sunan ve ticari olmayan işletme türüdür.

Bununla birlikte Kırgızistan'da mikro finans sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak ve işletmelerin performansını artırmak amacıyla Mikro Kredi Kuruluşları Birliği faaliyet göstermektedir. Birliğe üye olmak gönüllülük esasına bağlıdır. İşletmeler birliğe üye olmak yada olmamak konusunda serbest-

tirler. Şimdiki durumda birliğe 35 mikro kredi kuruluşu üyedir (www.amfi.kg 14.03.2012).

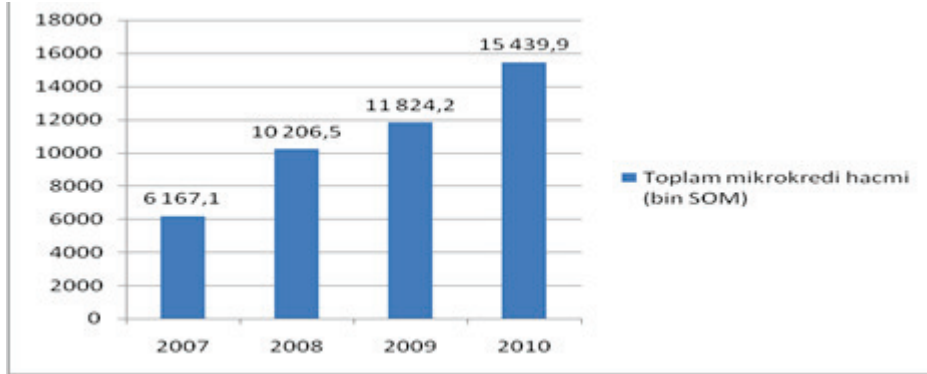
Aşağıdaki Tablo 1'de mikro kredi kuruluşların sayısının yıllar itibariyle gelişimi gösterilmiştir.

Tablo1: Yıllar İtibarıyla Kırgızistan'da Mikro Kredi Kuruluşlarının Sayısal Olarak Gelişimi

	2006	2007	2008	2009	2010
Mikrofinans işletmesi	1	2	2	4	4
Mikrokredi işletmesi	57	103	170	226	266
Mikrokredi acentesi	89	127	119	129	127
Toplam	147	232	291	359	397

Kaynak: Merkez Bankasının Bülteni,2010.

2010 yılsonu toplam mikro kredilerin hacmi 15.439,9 milyon Som'a ulaşmıştır. Grafik 2'de gösterildiği gibi, Kırgızistan ekonomisinin ve halkın gelir seviyesinin yapısı gereği mikro kredi hacminde yükseliş eğilimi görülmektedir. Ancak verilen kredilerin ortalama hacmi 30.000 Som civarındadır. Aynı zamanda verilen kredilerin %70,4 ya da 10.871,7 milyon Som'luk kısmı kısa vadeli olarak kullanılmıştır.

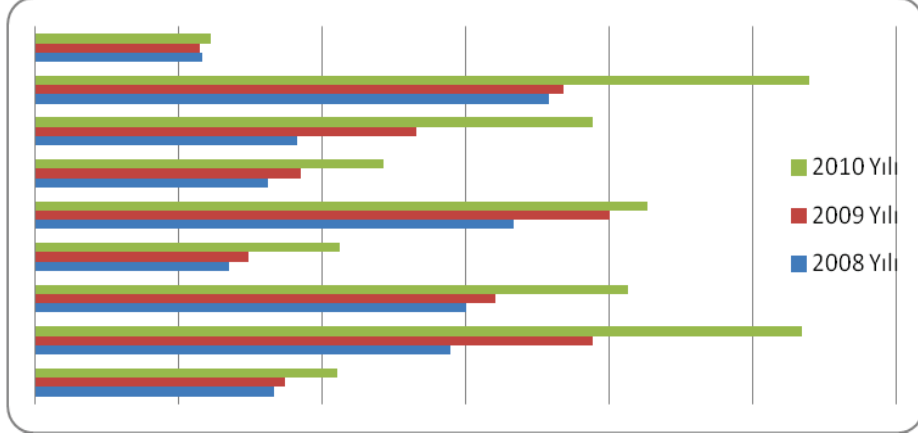

Şekil 2: Yıllar İtibarıyla Kırgızistan'da Mikro Kredi Gelişmeleri

Kaynak: Bankacılık Sektörünün Gelişme Eğilimleri, Kırgızistan Merkez Bankası, 2010.

Grafikten de görülebileceği gibi mikro kredi hacmi yıllar itibarıyla bir artış eğilimi içerisindedir.

Aşağıdaki grafikte ise 3 yıl itibarıyla mikro kredi hacimlerin bölgesel dağılımı gösterilmektedir. Kırgızistan'ın başkenti Bişkek ve Djalal-abad bölgesinde 2010 yılında bir sıçrama gözükmektedir.

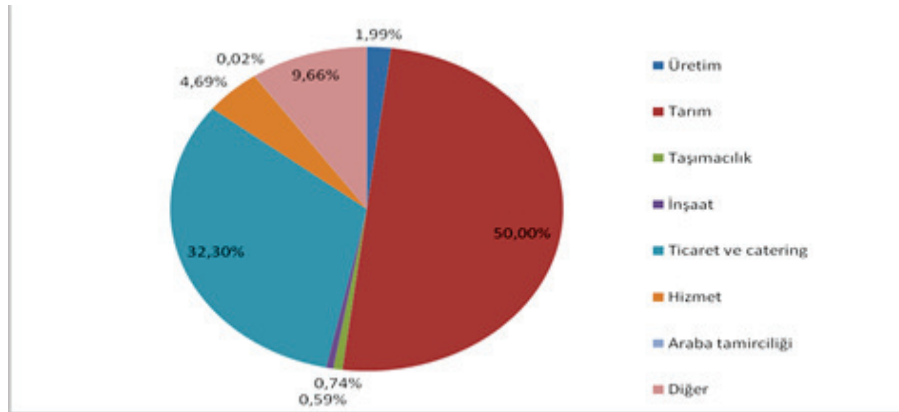

Şekil 3: Yıllar itibarıyla Bölgeler Açısından Mikro kredi Gelişmeleri ve Bölgesel Paylar

Kaynak: Kırgız Milli İstatistik Komitesi

Müşteri sayısı açısından ise Djalal-abad bölgesinde 2010 yılsonu 89.766 kişi mikro kredi hizmetlerinden yararlanmışır.

Ayrıca, Djalal-abad, Issık-Kul, Oş ve Çüy bölgelerinin tüm müşteri portföyündeki payı %63'e eşittir. Bununla birlikte kredi kullananların %59'u tarım sektöründe çalışmak için mikro krediden yararlanmışır. Dolayısıyla mikro krediler sektör olarak daha çok tarım sektörüne verilmektedir. Bununla birlikte son 5 yıl içinde mikro kredi müşteri portföyünün ortalama %75,2'si kadınlar oluşturmaktadır. Aşağıdaki grafikte de 2010 yılında verilen mikro kredilerin sektörlere göre dağılımı yer almaktadır.

Şekil 4: Kırgızistan'da Kullanılan Mikro Kredileri Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak: Kırgız Milli İstatistik Komitesi

Mikro kredilerin faizleri değerlendirilecek olursa, bankalara göre yüksek seviyelerdedir. Bunun nedeni, medyada çoğunlukla mikro kredi kuruluşların operasyonel giderlerinin büyük miktarlara ulaşması olarak gösterilmektedir. Diğer anlatımla, mikro kredi kuruluşları merkezlerden uzak köylere gidip hizmetleri vermek için daha çok gider yapmaktadırlar. Mikro kredilerin ortalama beş yıllık faizi, yıllık %33'e karşılık gelmektedir. Sistemin iyi çalışan tarafı ise verilen kredilerin %97,4 geri dönmektedir. Ancak 31.12.2010 yılının son raporuna göre şüpheli alacak tutarı 10.465,6 milyon Som'a ulaşmıştır (Kırgızistan Finansal Kuruluşları, 2011).

2.KÜRESELLEŞME ÇERÇEVESİNDE MİKRO KREDİLER VE KIRGIZİSTAN'DA BİR ARAŞTIRMA

2.a. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, son yılları kapsayacak şekilde Kırgızistan'da faaliyet gösteren mikro kredi veren kuruluşların sayısı, kredi miktarları, faiz oranları, kredilerin geri ödeme süreleri, kredilerin hangi iş alanlarına verildiği, başka bir deyişle kredi verme koşulları incelenerek mikro kredilerin ülkenin istihdam yaratmada etkili olup olmadığı araştırılmıştır.

2.b. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Çalışma kapsamında Mikro Kredi İşletmelerinden bilgi edinme gücüyle yaşandığı için kredi kullananlardan anket yoluyla bilgi derlenmiştir. Anketler, kredi kullanıcıları ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler durum tespiti kapsamında ve hipotezlerin yorumlanması anlamında istatistiksel olarak analize tabi tutulmuştur.

2.c. Kapsamı ve Sınırlıkları

Bu araştırma sadece Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te faaliyet gösteren mikro kredi kullanıcılarını kapsayacaktır. Deneklerden çeşitli nedenlerle bilgi almak oldukça zordur. Diğer bölgelere ulaşım ve bilgi alma zorluğu nedeniyle, sadece başkentte mikro kredi kullananlara yönelik olarak çalışma kapsamı daraltılmıştır.

2.d. Çalışmanın Varsayımları ve Hipotezleri

Çalışmanın Varsayımları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Araştırmaya katılanlar sorulan soruları tam ve doğru anlamıştır.
- Çalışmaya katılanların verdikleri cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.

Çalışmanın Hipotezleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Mikro krediler yoksulluğu azaltmaktadır.
- Mikro kredi kuruluşlar istihdam yaratmada büyük kredilerden daha etkilidirler.
- Mikro kredi özellikle kadınlara ve genç girişimcilere destek vermektedirler.
- Mikro krediler yoksullukla mücadeleye katkı sağlamaktadır.
- İşsizlikle mücadeleye (istihdama) katkı sağlamaktadır.
- Mikro krediler diğer kredilerden daha fazla tercih edilir.

2.e. Bulguların Değerlendirilmesi

Yapılan araştırmada bilgi elde edilmesi yolunda yaşanan güçlüklerden dolayı, bir sayı belirlenememiştir. Dolayısı ile, Başkent Bişkek'te yaşayan insanlar üzerinde bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bişkek'te yaşayan nüfus, Kırgızistan Milli İstatistik Kurumundan elde edilen bilgilere göre, 1 milyon civarındadır. Yapılan örnek büyüklüğü hesaplamasında elde edilen değer, %10 hata payıyla ve %99 güven seviyesinde toplam 166 denek olarak hesaplanmıştır. Bu güven aralığı %98'e çekilirse, sayı 136 olarak hesaplanmaktadır. Çalışmada toplamda 140 adet mikro kredi kullanıcılarına ulaşılmıştır. %98 güven aralığına 139 anketin yeterli olacağı ve Bişkek'te yaşayan mikro kredi kullanıcılarını temsil edeceği varsayılmıştır.

Anketlerin güvenilirlik testi Cronbach alfa testi ile yapılmıştır. Yapılan testin güvenilirliği analizinde Cronbach alfa katsayısı 0,627 olarak ölçülmüştür. Cronbach alfa testinde 0,50 üzeri değerler güvenilir olarak kabul edilmektedir.

Araştırma ile ilgili bulgular tablolar halinde ve yüzde dağılımlar olarak aşağıda ifade edilmiştir. Mikro kredi kullananlara yönelik demografik özellikler ve bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Kırgızistan/Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Demografik Özellikleri (Kişisel Bilgiler)

Katılımcının yaşı	n	%
20-25 arası	12	8,6
26-30 arası	17	12,2
31- 35 arası	19	13,7
36- 45 arası	51	36,7
46- 60 arası	39	28,1
61 yaş ve üzeri	1	,7
Toplam	139	100.0
Katılımcının cinsiyeti	n	%
Kadın	76	54,7
Erkek	63	45,3
Toplam	139	100.0
Katılımcının medeni durumu	n	%
Bekar	22	15,8
Evli	91	65,5
Dul	18	12,9
Boşanmış	8	5,8
Toplam	139	100.0
Katılımcının eğitim durumu	n	%
Okur-Yazar	0	0.00
İlk-Orta	44	31,7
Lise	20	14,4
Üniversite	73	52,5
Lisansüstü Eğitim	2	1.4
Toplam	139	100.0
Katılımcının mesleği	n	%
Hizmet Sektörü	31	22,3
Eğitim Sektörü	19	13,7
Serbest Meslek	31	22,3
Mühendis	21	15,1
İşsiz	21	15,1
Ticaret	16	11,5
Toplam	139	100.0
Katılımcının ailesindeki çalışan birey sayısı	n	%
1 kişi	24	17,3
2 kişi	86	61,9
3 kişi	25	18,0
4 kişi	4	2,9
Toplam	139	100.0
Katılımcının orijinal memleketi	n	%
Yerli	46	33,1
Göç etmiş	93	66,9
Toplam	139	100.0
Katılımcının oturduğu yerden göç etme sebebi	n	%
Yoksulluk	2	1,4
Çocukların eğitimi	19	13,7
İşsizlik	28	20,1

Koy koşulları	29	20,9
Diğer	17	12,2
Toplam	93	100,0
Katılımcının oturduğu ev	n	%
Kendi eviniz	99	71,2
Kira	37	26,6
Ücretsiz oturuyor	3	2,2
Toplam	139	100,0
Katılımcının kullandığı yakıt türü	n	%
Elektrik	63	45,3
Doğal gaz	63	45,3
Satın alınmış gaz	12	8,6
Odun	1	,7
Elektrik	63	45,3
Toplam	139	100,0
Katılımcının ailesinin toplam geliri	n	%
5001-10000 Som	15	10,8
10001-15000 Som	19	13,7
15001-25000 Som	39	28,1
25001-35000 Som	61	43,9
35000 Som ve üzeri	5	3,6
Toplam	139	100,0
Katılımcının son kullandığı mikro krediden elde ettiği gelir miktarı	n	%
0-100 Som	27	19,4
101-3000 Som	43	30,9
3001-5000 Som	17	12,2
5001-10000 Som	38	27,3
10001-20000 Som	12	8,6
20000 Som ve üzeri	12	8,6
Toplam	139	100,0

Mikro kredi kullanım alan çalışmasına katılanların yaşı genel olarak 36 ve 60 yaş aralığında bulunan insanlardır. Katılımcılar arasında kadın kredi kullanıcıları daha ağırlıktadır. Katılımcılar arasında evli olanlar daha ağırlıkta bulunmaktadır. Mikro kredi kullanıcılarının nemli bir kısmı üniversite mezunu olan kişilerdir. Katılımcıların mesleği genel olarak dağılmış olmakla birlikte, mikro kredi kullanan meslek ağırlıkları serbest meslek sahibi olanlar, işsizler ve ticaret yapan kişilerdir. Mikro kredi kullanıcılarının ailelerinde çalışan birey sayısı genelde kendisi dahil iki kişiden oluşmaktadır. Mikro kredi kullananlar genelde Bişkek dışından Bişkek'e göç eden kişilerdir. Bu kişiler genel olarak, buldukları yerdeki işsizlik, mevcut şartlar ve çocuklarının eğitimleri için farklı yerlerden Bişkek'e göç etmişlerdir. Katılımcıların genel olarak gelirleri aylık 15.000.-Som (600 TL) ve üzerindedir. Mikro kredi kullandığını ifade eden kişiler, son kullandıkları kredi ile ortalama 8.000.-Som (350 TL) gelir elde ettiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3: Kırgızistan/Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Demografik Özellikleri (İşle İlgili Bilgiler)

Katılımcının faaliyet türü	n	%
Hayvancılık	11	7,9
Çiftçilik	4	2,9
Üretim	16	11,5
Gıda	11	7,9
Ticaret	59	42,4
Terzilik	8	5,8
Diğer	24	17,3
Toplam	139	100,0
Katılımcının şu anda yapmış olduğu iş için faaliyet süresi	n	%
1-5 yıl	65	46,8
6-10 yıl	48	34,5
11-15 yıl	16	11,5
16-20 yıl	7	5,0
21 yıl ve üzeri	1	,7
Toplam	139	100,0
Katılımcının şu anda yapmış olduğu işten önceki faaliyeti	n	%
İssizdim	16	11,5
Kendime ait (bağımsız) bir işim vardı	82	59,0
Ücretli olarak başkasının işinde çalışıyordum,	40	28,8
Diğer	1	,7
Toplam	139	100,0
Katılımcının mikro kredi alma amacı	n	%
Geçimini temin etmek	27	19,4
Yeni bir iş kurmak	26	18,7
Mevcut işi büyütmek	69	49,6
Çocukların eğitimi	16	11,5
Diğer	1	,7
Toplam	139	100,0
Katılımcının şu an kadar almış olduğu mikro kredi sayısı	n	%
1- 3 kez	87	62,6
4-8 kez	42	30,2
9-15 kez	7	5,0
16-25 kez	1	,7
25 kez ve üzeri	2	1,4
Toplam	139	100,0
Katılımcının son aldığı kredi miktarı	n	%
5000-15000 Som	2	1,4
15000-30000 Som	10	7,2
30000-45000 Som	12	8,6
45000-100000 Som	80	57,6
100000-400000 Som	30	21,6
400000 Som üzeri	5	3,6
Toplam	139	100,0
Katılımcının mikro kredi kullandıktan sonra işinde yaşadığı değişim	n	%
İş büyüdü	87	62,6
İş küçüldü	1	,7

İş hacminde değişiklik olmadı	48	34,5
Diğer	3	2,1
Toplam	139	100.0
Katılımcı tekrar mikro kredi kullanmayı düşünmekte midir	n	%
Evet	109	78,4
Hayır	30	21,6
Toplam	139	100.0
Katılımcının mikro kredi almadan önce kendi işinde çalışırken kendi dahil çalıştırdığı kişi sayısı	n	%
1 kişi	46	33,1
2-3 kişi	86	61,9
4-6 kişi	7	5,0
7-9 kişi	0	0,0
10-12 kişi	0	0,0
12 kişi ve üzeri	0	0,0
Toplam	139	100.0
Katılımcının mikro kredi kullandıktan sonra kendi işinde çalışırken kendi dahil çalıştırdığı kişi sayısı	n	%
1 kişi	35	25,2
2-3 kişi	83	59,7
4-6 kişi	15	10,8
7-9 kişi	5	3,6
10-12 kişi	1	,7
12 kişi ve üzeri	0	0,0
Toplam	139	100.0
Katılımcının mikro kredi kullanırken katlandığı faiz oranı	n	%
%15-%20	8	5,8
%20-%25	13	9,4
%25-%30	71	51,1
%30-%40,	43	30,9
%40-%50	2	1,4
%50-%60	2	1,4
Toplam	139	100.0
Katılımcının mikro kredi kullanırken katlandığı faiz oranını bankalarla karşılaştırıp karşılaştırmadığı	n	%
Evet	90	64,1
Hayır	46	33,1
Toplam	139	100.0

Mikro kredi kullanıcıları, adlıları krediyi genelde ticaret yapmak için kullanmışlardır. Mikro kredi kullanıcıları genel olarak mevcut faaliyetlerini 1-5 yıl arasında sürdürmektedirler ve kredi kullanmadan önce genel olarak kendilerine sahiptirler. Daha önceki soruları destekler nitelikte olarak, katılımcılar genelde mikro krediyi mevcut işlerini büyütmek için kullanmışlardır. Genel olarak mikro kredi kullanıcıları şimdiye kadar 1- 3 kez arasında mikro kredi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Kullanılan kredi miktarı aralığı ise 45.000.-100.000. Som (1.800-4.000.-TL) aralığıdır. Genel olarak mikro kredi kullanıcıları,

cıları, kredi kullandıktan sonra, işlerinde büyüme olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum mikro kredi kullanma isteğine de yansımıştır. Aynı şekilde mikro kredi kullanıcılarının, kredi kullandıktan sonra iş hacmindeki büyüme istihdama da yansımıştır. Kredi kullanıcıları, kredi kullandıktan sonra çalıştırdıkları kişi sayısında da artış olduğunu ifade etmişlerdir. Sürecin olumsuz olarak varsayılabileceği bir durum ise, mikro kredi kullanıcılarının yüksek faize maruz kalmalarıdır. Mikro kredi kullanıcıları genelde %25-%30 ya da %30-%40 aralığında faize maruz kalmaktadırlar. Bu duruma ise kredi kullanıcıları bilinçli bir şekilde katlanmaktadır. Çünkü kredi faiz oranlarını banka faiz oranları ile karşılaştırmaktadırlar. Bunun nedeni ise, mikro kredi kuruluşlarının, bankaların ulaşamadıkları köylere kadar ulaştıkları için, maliyet yansıması olarak açıklanmaktadır.

Yapılan çalışmada, kredi kullanıcılarının mikro kredi tercih nedenleri, banka kredileri ile kıyaslanmak da istenmiştir. Bu amaçla 15 adet karşılaştırma sorusu sorulmuştur. Sorularda 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Katılımcının belirtilen yargılara katılıp katılmadığını 1-5 arasında derecelendirmesi istenmiştir. Soruda verilen ifadelerle katılıp katılmadığını 5 “tamamen katılıyorum”, 4 “katılıyorum”, 3 “kararsızım”, 2 “katılmıyorum”, 1 “tamamen katılmıyorum” şeklinde derecelendirmesi istenmiştir.

Sorulan derecelendirme sorularında, mikro kredi kullanıcıları genel olarak, faizlerin daha yüksek olduğunu kabul etmektedirler. Fakat buna rağmen mikro kredilerin tercih sebebi olarak teminatların az olmasını göstermişlerdir. Aynı zamanda mikro kedinin tercih edilme sebeplerinden birisi de kredi sağlayan kurumların, kredi kullanıcılarına kadar ulaşmış olmaları söylenebilir. Kredi kullanıcıları genel olarak mikro kredi vadesinin kendilerine daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Kredi kullanıcılarının, mikro krediyi tercih etmelerinin başka bir nedeni ise, kısa sürede ve daha az formalite ile kredinin temin edilebilmesidir. Kredi kullanıcıları, mikro kredi işletmelerinin, kendilerine bankalardan daha yakın ve sıcak davrandığını da ifade etmişlerdir.

Tablo 4: Kırgızistan/Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Mikro Krediyi Tercih Etme Nedenleri

Mikro krediyi diğer klasik banka kredilerine tercih etmenizin nedeni nedir?	Tamamen Katılıyorum(5)	Katılıyorum(4)	Kararsızım(3)	Katılmıyorum(2)	Tamamen Katılmıyorum (1)	TOPLAM
	n/%	n/%	n/%	n/%	n/%	n/%
Mikro kredide faizler daha yüksektir	74/53,2	46/33,1	10/7,2	8/5,8	1/0,7	139/100.0
Mikro kredide istenen teminat daha azdır veya yoktur	41/29,5	70/50,4	11/7,9	13/9,4	4/2,9	139/100.0
Mikro krediyi alma yeri bize yakındır	40/28,8	52/37,4	9/6,5	29/20,9	9/6,5	139/100.0
Mikro kredide vade daha uygundur	42/30,2	68/48,9	16/11,5	11/7,9	2/1,4	139/100.0
Mikro kredide kısa sürede kredi alınabilir	56/40,3	69/49,6	7/5,0	6/4,3	1/7	139/100.0
Mikro kredide formalite daha azdır	42/30,3	67/48,2	12/8,6	17/12,2	1/7	139/100.0
Mikro kredide kurum size ilgi gösterir	46/33,1	63/45,3	17/12,2	10/7,2	3/2,2	139/100.0
Mikro kredi almasaydım yeni bir iş kuramazdım	25/17,9	30/21,6	20/14,4	44/31,7	20/14,4	139/100.0
Mikro kredi almasaydım mevcut işimi genişletemezdim	37/26,6	41/29,5	29/20,9	25/18,0	7/5,0	139/100.0
Mikro kredi almasaydım başka tür bir kredi kullanarak da aynı faydayı sağlardım	32/23,0	54/38,8	32/23,0	14/10,1	7/5,0	139/100.0
Mikro kredi almasaydım hiçbir şey fark etmezdi	20/14,4	43/30,9	35/25,2	27/19,4	14/10,1	139/100.0
Mikro kredi almasaydım ücretli bir işte çalışırdım	22/15,8	28/20,1	15/10,8	30/21,6	44/31,7	139/100.0
Mikro kredi almasaydım işsiz kalırdım	15/10,8	11/7,9	23/16,6	44/31,7	46/33,1	139/100.0
Mikro kredi almasaydım çocuklarıma yeterli düzeyde eğitim veremezdim	14/10,1	58/41,7	22/15,8	17/12,2	28/20,1	139/100.0
Mikro kredi almasaydım çocuklarımla sağlık durumlarına para harcamazdım	17/12,2	60/43,2	19/13,6	17/12,2	26/18,7	139/100.0

Mikro kredi kullanıcıları genel olarak iş kurabilmelerinin, krediden bağımsız olduğunu, kredi almasalar da iş kurabileceklerini ifade etmişlerdir. Fakat mikro kredinin de kendilerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu konuya katıldıklarını, gerek mikro kredi kulandan başka ücretli bir işte çalışabileceklerini gerekse çocuklarına iyi eğitim sağlayamayacaklarını ve gerekli sağlık harcamalarını yapamayacaklarını belirterek ifade etmişlerdir.

Hipotezlerin geçerliliği Ki-Kare t testi analiz yöntemiyle test edilmiştir. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Mikro Kredi Kullanımları ve Mikro Kredi Tercih Sebepleri Arasındaki İlişki

HİPOTEZLER		Değer	df	P	So-nuç
H ₁ : Mikro krediler yoksulluğu azaltmaktadır	Ki-Kare Testi	42,413	20	,002	+
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	42,588	20	,002	
H ₂ : Mikro kredi kuruluşlar istihdam yaratmada büyük kredilerden daha etkilidirler.	Ki-Kare Testi	18,402	8	,018	+
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	18,028	8	,021	
H ₃ : Mikro kredi özellikle kadınlara ve genç girişimcilere destek vermektedirler.	Ki-Kare Testi	4,719	4	,317	-
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	5,509	4	,239	
H ₄ : Mikro krediler yoksullukla mücadeleye katkı sağlamaktadır.	Ki-Kare Testi	25,616	15	,042	+
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	24,303	15	,060	
H ₅ : İşsizlikle mücadeleye (istihdama) katkı sağlamaktadır.	Ki-Kare Testi	23,413	10	,009	+
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	24,435	10	,007	
H ₆ : Mikro krediler diğer kredilerden daha fazla tercih edilir.	Ki-Kare Testi	36,064	20	,015	+
	Ki-Kare İlişki Katsayısı	30,954	20	,056	

Tablo 5 incelendiğinde 0.05 anlamlılık düzeyinde işletme performansı ile entelektüel sermaye değişkenleri arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın hipotezleri $p < 0.05$ düzeyinde kabul edilmektedir. Öngörülen hipotezlerden H₃ diğer hipotezler kabul edilmiştir. H₃ hipotezi ret edilmiştir. Dolayısıyla Kırgızistan'da mikro kredi kullanılırken, krediyi kullananların cinsiyeti ya da yaşı gözletilmemektedir. İhtiyacı olan kişiye göre kredi kullanılmaktadır denilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak mikro krediler, dünyadaki diğer ülkelerde olduğu gibi, Kırgızistan ekonomisi içinde önemli katkılar sağlamaktadır.

Mikro Kredi uygulaması gün geçtikçe daha çok sistematikleşmekte ve daha çok yaygınlaşmaktadır. Sonuç olarak Kırgızistan'da hane halkının gelir seviyesinden dolayı, kredi kullanma isteği yaygındır. Kredi kullanımı genel olarak belirli bir yaştan sonra belirli sebeplerle (iş kurmak, mevcut işini genişletmek, çocukların eğitim ve sağlık harcamaları vs) ortaya çıkmaktadır. Kullanılan krediler, hane halkının gelirine ciddi katkılar sağlamaktadır. Ekonomik olarak hane halkına katkı yaparken, kısmen de bu durum istihdama yansımaktadır. Bununla birlikte, mikro kredi işletmelere bankalara nazaran daha yüksek faizlerle kredi sunmaktadırlar. Genel olarak kredi kullanıcıları durumu bilmelerine rağmen, kredi kullanımında yaşadıkları avantaj nedeniyle mikro kredileri tercih etmektedirler. Bu avantajlar;

- İstenen teminatların bankalara göre daha az olması
- Kredi kullanılan işletmenin, kredi kullanıcılarına daha yakın olması
- Daha uygun vadelerin tanınması
- İşlemlerin daha kısa sürmesi ve daha az formalite ile karşılaşmak şeklinde sıralanabilir.

Çalışma kapsamında getirilebilecek öneriler ise;

- Mikro kredi kuruluşlarının kamu otoritesi tarafından daha sıkı gözetimi ve denetimi sağlanmalıdır. Çünkü mikro kredi kullanılması adı altında tefecilik uygulaması sistematikleşebilme eğilimindedir.
- Mikro kredi kuruluşları, müşterilerine daha kapsayıcı bilgi vermelidirler. Katılımcılar, mikro kredi kuruluşlarının yeterince açıklayıcı bilgi vermedikleri yönünde iddialarda bulunmaktadır.
- Mikro kredi uygulamalarının faiz oranları daha uygun hale getirilmelidir. Piyasa faiz oranları %20 civarında iken, mikro kredi kuruluşları daha yüksek faiz oranları ile kredi vermektedirler. Bu konuda ilgili kamu kurumu bir standart geliştirmeli ve alınabilecek en yüksek faiz oranları için bir tavan konulmalıdır.
- Mikro kredi kuruluşları, müşterilerini takip amacıyla bir veri tabanı oluşturmalarıdır. Bu konuda mevcut Mikro Kredi Kuruluşları Birliği bir temel

olabilir. Hali hazırdaki isteğe bağlı üyelik, zorunlu hale getirilebilir ve bu gibi veri tabanı işlemleri bu kuruluş tarafından sunulabilir.

- Mikro krediler, Kırgızistan'da bir tüketim ya da harcama kredisi gibi de kullanılabilir. Bu durum kredinin tanımına ve gelişim ruhuna aykırıdır.

- Bu noktada kredi kullananlar, yapılanması tamamlanacak olan Mikro kredi Kuruluşları Birliği tarafından da takip edilebilir. İşletmeler bu konuda mevcut üniversitelerle de işbirliğine giderek bir alt yapı sistemi kurabilirler.

KAYNAKÇA

Can, Yeşim ve Aslı Karataş (2007); "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği", Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F.Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, Konya, ss.251-261.

Dolun, Leyla (2005); Mikro Finansman, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Genel Araştırmalar, Ankara.

Dündar, Seher Ozan (2007); Mikro Finansman, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara.

Srednesroçnaya strategiya razvitiya mikrofinansirovaniya v Kırgızskoy Respublike na 2006 – 2010 godı. (2010). Bişkek.

Ceenbaeva, Baktıgül Canıbekovna (2008); "Problemı razvitiya mikrofinansirovaniya i mikrokreditovaniya v perehodnyy period (na materialah Kırgızskoy Respubliki)". Tsentr ekonomičeskih issledovaniy im. akademiya Dj. Alimbaeva Natsionalnoy Akademii nauk Kırgızskoy Respubliki, Dissertatsionnyy sovet Д.08.06.330

Kırgızistan Merkez Bankası (2011); Bankacılık Sektörünün Gelişme Eğilimleri, Bişkek.

Kırgızistan Merkez Bankası Bülteni (2011), Bişkek.

Kırgızistan Finansal Kuruluşları (2011), Bişkek.

Konya Ticaret Odası (2008); Kırgızistan Ülke Raporu, Etüd Araştırma Merkezi, Konya.

TİSVA (2010); Türkiye Grameen Mikrokredi Programı Faaliyet Raporu, TİSVA Mikrokredi Merkezi TGMP Genel Müdürlüğü, Ankara.

www.amfi.kg (Mikrokredi Kuruluşların Birliği)

www.nbkr.kg (Kırgız Cumhuriyet Merkez Bankası)

www.stat.kg (Kırgız Milli İstatistik Komitesi)